

Oksana Herasymenko
*Candidate of Economic Sciences, Docent,
Associate Professor at the Department
of Management of Innovation and Investment Activities
Taras Shevchenko National University of Kyiv*

Герасименко О.О.
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту інноваційної
та інвестиційної діяльності
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-639-3-11>

RESEARCH COMPETENCIES OF MANAGERS: ACTUALISATION IN THE CONTEXT OF SYSTEMIC TRANSFORMATIONS AND EDUCATIONAL TECHNOLOGIES FOR THEIR FORMATION

ДОСЛІДНИЦЬКІ КОМПЕТЕНТНОСТІ МЕНЕДЖЕРІВ: АКТУАЛІЗАЦІЯ В УМОВАХ СИСТЕМНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ТА ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ

Нинішня соціоекономічна реальність, зумовлена динамічними техніко-технологічними інноваціями, масштабною цифровізацією, ринковою турбулентністю, геополітичною нестабільністю, глобальними й національними безпековими ризиками та посиленням суспільної вразливості до поліфакторних шоків сьогодення, продукує нову парадигму менеджменту, квінтесенція якої – перехід від традиційних, ієрархічно організованих, нормативно регламентованих моделей управління до адаптивних, гнучких, інноваційно-орієнтованих та людиноцентричних управлінських підходів, здатних забезпечити стійкість, конкурентоспроможність та сталий розвиток організацій (підприємств, фірм, компаній). Інтелектуалізація операційних, управлінських та бізнес-процесів, трансформація організаційних моделей, переформатування світових ринків, структурні зрушення у сфері зайнятості, зміни в ланцюгах доданої вартості, зростання значущості соціальної відповідальності та інклюзії формують нову архітектуру економічних відносин та управлінської взаємодії. Кризи, ризики та загрози, характерні для сучасного соціально-економічного розвитку, продукують масштабні структурні та інституційні зміни, що потребує розроблення та запровадження механізмів та інструментів гнучкого й адаптивного реагування.

У таких умовах традиційної кваліфікації менеджерів виявляється недостатньо для забезпечення ефективності управлінських процесів, що

зумовлює потребу формування дослідницьких компетентностей менеджерів нового типу, здатних на основі глибокої аналітики, наукової інтерпретації комплексних даних і генерування нових професійних рішень швидко реагувати на виклики, перебудовувати бізнес-процеси, забезпечувати прийняття та реалізацію виважених управлінських рішень, працювати за альтернативними сценаріями, підтримувати потенціал сталого розвитку організацій в координатах багатовимірних ризиків та системних трансформацій економіки й соціуму.

Вагомим компонентом аналітико-управлінського потенціалу менеджерів постають дослідницькі компетентності як передумова науково обґрунтованого управління в умовах невизначеності та системних змін. Дослідницькі компетентності менеджерів полягають в інтегруванні методологічних, когнітивних, аналітичних і техніко-технологічних здатностей, що уможливають ідентифікацію та критичну інтерпретацію управлінських проблем, прийняття управлінських рішень на основі аналізу фактологічних доказових даних, проведення моніторингу трансформацій управлінських процесів, діагностику ефективності менеджменту, пошук відповідей на виклики внутрішнього та зовнішнього характеру, здатність працювати в інформаційно-насиченому середовищі, ефективну діяльність в умовах системних трансформацій.

Згідно з аналітичними оцінками експертів у галузі менеджменту не менше 30 % часу в роботі сучасних менеджерів становить дослідницька діяльність [1], оскільки прийняття та забезпечення реалізації різнорівневих управлінських рішень здійснюється за етапами, кожен з яких містить елементи наукового дослідження, зокрема: формування масивів емпіричних даних та первинну їх обробку з використанням портфеля наукових методів дослідження; комплексний аналіз в рамках виявлення зв'язків для посилення обґрунтованості наявних залежностей та тенденцій; оцінювання альтернативних варіантів прийняття управлінського рішення та аргументація найкращого з них; моделювання наслідків змін на основі науково-методичних сценаріїв прогнозування, що уможливорює врахування впливу різновекторних факторів на результуючий показник.

Формування дослідницьких компетентностей менеджерів, як доводить теорія та підтверджує практика, здійснюється з використанням сучасних освітніх технологій за трикомпонентною моделлю:

1) фундаментальна методологічна підготовка в закладах вищої освіти за освітніми програмами магістерського та освітньо-наукового рівнів, спрямована на опанування аналітичних інструментів з імплементацією загальних філософських, загальнонаукових і спеціальних методів теоретичних та прикладних досліджень, розроблення і застосування моделей інтерпретації даних, метрик верифікації управлінських гіпотез;

2) корпоративне навчання та професійний розвиток впродовж життя, що передбачає запровадження програм підвищення кваліфікації й перекваліфікації, внутрішніх тренінгів, менторингу, експертних сесій, інтерактивних модулів з аналітики даних, методологічний супровід дослідницьких проєктів, крос-функціональну взаємодію, участь у стажуванні, залучення до дослідницьких лабораторій та R&D-департаментів, дослідницьку практику в корпоративних університетах та академіях, центрах інновацій та дизайн-мислення;

3) самоосвіта, яка реалізується через індивідуальні траєкторії професійного розвитку та вдосконалення, по-перше, з доступом до відкритих і корпоративних платформ, онлайн-курсів, репозитаріїв знань, інтелектуальних систем підтримки навчання, наукових каналів з аналітичним контентом; по-друге, за участі в наукових та експертних спільнотах, відкритих дискусіях та вебінарах, менторських сесіях, професійних хабах й асоціаціях, грантових ініціативах й аналітичних центрах.

В паралелі із зазначеними компонентами формування дослідницьких компетентностей менеджерів передбачає аналітико-цифрову підтримку – застосування інтерактивних платформ, технологій штучного інтелекту, нейромережових інструментів, інтелектуальних агентів і чат-ботів, віртуальних дослідницьких середовищ, інструментарію моделювання управлінських процесів та прийняття управлінських рішень, візуалізації даних та симуляційних технологій, цифрових кейсів, сервісів для збору емпіричних даних, інтегрованих електронних ресурсів, програмних продуктів для обробки інформації; та проєктно-орієнтовані й практико-центричні технології – реальні управлінські кейси, командні дослідницькі проєкти, бізнес-симуляції, сценарне моделювання, стратегічну аналітику, консалтингово-аналітичні завдання, партнерство з бізнесом та державними інституціями, залучення до бізнес-інкубаторів.

Для розроблення та реалізації програм науково-прикладних досліджень у галузі менеджменту застосовується широкий спектр загальнонаукових та вузькоспеціалізованих підходів, найбільш релевантні з яких – концептуальний, інституційний, системний, комплексний, динамічний, аспектний, емпіричний, кількісний, діяльнісний, порівняльний, функціональний, структурно-функціональний, нормативний, ситуаційний, поведінковий, аксіологічний, культурологічний, міждисциплінарний [2].

Наявний науковий доробок українських авторів за досліджуваною проблематикою засвідчує, що формування дослідницьких компетентностей менеджерів відбувається за логічним ланцюгом «фіксація та аналіз окремих фактів всередині організації та за її межами ↔ сприйняття та аналіз окремих подій та явищ як факторів організаційного розвитку ↔ ідентифікація причинно-наслідкових зв'язків організаційних подій та явищ, синтез цілісної картини організаційного розвитку» [3] з

фокусом на можливостях «Індустрії 4.0» [4] та цифрових технологіях [5]; а дослідницький потенціал менеджерів забезпечує здатність не лише до вирішення дослідницьких завдань з новітніми фаховими результатами, а й до професійного саморозвитку та посилення мотивованості щодо кар'єрного зростання [6].

Отже, дослідницькі компетентності менеджерів в умовах системних трансформацій глобальної та національних економік набувають значущості ключової компоненти управлінської ефективності. Формування дослідницьких компетентностей менеджерів здійснюється в рамках трикомпонентної моделі, що поєднує навчання в закладах вищої освіти, корпоративне навчання та самоосвіту, з використанням широкого спектру сучасних освітніх технологій та інструментів. Пошук можливостей та розроблення інструментарію дальшого вдосконалення практики менеджменту можливе з використанням комбінаторики науково-прикладного та методичного арсеналу в дослідженні проблемних управлінських зон. Здатність менеджерів до науково обґрунтованого аналізу й оцінки управлінських та бізнес-процесів, формування форсайт-сценаріїв розвитку організацій (підприємств, фірм, компаній), гіпотетичні припущення та верифікація управлінських гіпотез, оперування великими масивами даних в реальному та віртуальному середовищі, наукова інтерпретація фактологічної та аналітичної інформації є ключовою передумовою прийняття та забезпечення реалізації виважених управлінських рішень.

Література:

1. Three keys to faster, better decisions. *McKinsey&Company*. URL: <https://www.mckinsey.com/capabilities/people-and-organizational-performance/our-insights/three-keys-to-faster-better-decisions?> (дата звернення: 15.11.2025).
2. Герасименко О. О. Наукові підходи в дослідженні сучасних проблем менеджменту. *Методологія сучасних наукових досліджень* : збірник наукових праць учасників Ювілейної XX Міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 22–23 лютого 2024 р., / за заг. ред. К. Юр'євої. Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2024. С. 227–231.
3. Решетняк Т. І. Фахові дослідницькі компетенції менеджера в стратегічному управлінні. *Економічний простір*. 2025. № 197. С. 226–231. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.197.226-231>.
4. Гринчак Н. А., Іващенко О. А., Дишлевий Р. В. Компетентності ефективних менеджерів у епоху четвертої промислової революції. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2021. № 1–2. С. 20–28. DOI: <https://doi.org/10.31767/nasoa.1-2-2021.03>.
5. Махия Т. Розвиток дослідницької компетентності майбутніх менеджерів освіти засобами цифрових технологій в умовах магістратури. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія: Педагогіка*. 2024. Т. 18. № 35. DOI: [10.33296/2707-0255-18\(35\)-18](https://doi.org/10.33296/2707-0255-18(35)-18). DOI: [https://doi.org/10.33296/2707-0255-18\(35\)-18](https://doi.org/10.33296/2707-0255-18(35)-18).
6. Гладкова В. Формування дослідницької компетентності майбутніх менеджерів освіти. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2021. Вип. 1. С. 30–36. DOI: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2021.1.4>.